

УДК 811.133.1'371

ЛІНГВОПРАГМАТИКА КОМПЛІМЕНТУ У ФРАНЦУЗЬКОМУ МОВОЗНАВСТВІ: РІЗНОВИДИ ТА ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ XVII–XVIII ТА XX СТ.

Ірина Римляк

*Львівський національний університет імені Івана Франка
(вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000)*

Описано історію виникнення терміна “комплімент” та зміну його значень упродовж століть, проаналізовано лексичні, синтаксичні та стилістичні засоби вираження мовленнєвої тактики компліменту на матеріалі художніх творів.

Ключові слова: комплімент, ілокутивний і перлокутивний акти, пресупозиція, аксіологічний прикметник.

Останнім часом у лінгвістиці зафіксовано велику кількість досліджень стосовно комунікативно-прагматичних аспектів функціонування різних форм мовленнєвого етикету. Інтерес до цієї теми не випадковий. Актуальність вивчення таких складових мовленнєвих актів, як комплімент, співчуття, підбадьорення, вибачення та інших, зумовлена спрямованістю мовознавства на дослідження проблем вербального спілкування та їхньою взаємодією між собою [23, с. 1].

Наша мета – простежити причини виникнення компліменту та виокремити його типи. Для цього використано етимологічні, історичні словники з французької та української мов, різні тематичні інтернет-видання та художні твори XVII–XVIII та XX ст. Цією статтею започатковуємо низку досліджень у галузі соціолінгвістики, зокрема вивчення компліменту у французькій мові на матеріалі художніх творів XVII–XX ст.

У російському мовознавстві мовленнєву тактику компліменту та засоби його вираження досліджували О. С. Іссерс [2], Н. Формановська, Г. Соколова [7]. Серед дослідників культури спілкування в українській лінгвістиці це питання порушено у працях Я. Радевич-Винницького [4], О. Кровицької [3] та ін.

Комплімент – компонент сучасної комунікації, складова частина мовленнєвих актів, засіб відносин між співрозмовниками. Як зазначає Е. В. Мудрова, основна його функція полягає в тому, щоб налагодити контакт і підтримати хороші стосунки [24, р. 189]. Важливою є також прагматична функція компліменту, спрямована на те, щоб змінити емоційний стан адресата, тобто справити на нього позитивне враження.

За “Словником іншомовних слів”, комплімент як складова спілкування – це “люб’язний, приємний вислів із похвалою, схваленням” [5, с. 346].

Лексема комплімент утворилася від лат. дієслова *complir* (здійснювати, завершувати) і означала *accomplissement* (здійснення, завершення) [12, р. 186]. У XVII ст. її

первинне значення стало прозаїчним, натомість актуальності набув смисл “промова на честь важливої події, адресована особі, наділеній певною владою” [19, с. 1].

У французькому етимологічному та історичному словниках зазначено вживання у XVII ст. цього терміна як “ввічливих слів” [12, р. 185]. Вихідною стало іспанське слово *complimiento* (> *suplemento*) [18, р. 185].

У 1604 р. зафіксовано застосування компліменту у значенні “ввічливих слів” [12, р. 185], а 1634 р. уперше використано слово “комплімент” як поклін, або вітання [12, р. 186]. Найстійкіше традицію компліменту пов’язують з куртуазною рицарською культурою і творчістю середньовіччя, проте найбільшого розвитку комплімент набув у королівстві Людовіка XIV. У той час він означав обов’язкову форму придворного етикету. Саме цей мовленнєвий акт уважали невід’ємним атрибутом танцю, під час якого його виголошували як своєрідну промову. Згодом уміння говорити компліменти високо цінували в суспільстві, і воно було неодмінним елементом світської бесіди.

Уважаємо, що необхідно розрізняти такі подібні за формою ілокутивні акти, як комплімент, лестощі та похвали. На думку О. С. Іссерс, для похвали основною метою є позитивна оцінка якостей або дій адресата [2, с. 178]. Похвала лише виражає позитивне емоційне ставлення до співрозмовника, а комплімент – це спосіб повідомити про хороші наміри, щоб змінити поведінку реципієнта.

Незбійність комунікативних цілей у тактиках використань компліменту і похвали зумовлює відмінності в їхніх перлокутивних ефектах. Якщо для похвали ознакою успіху вибраної тактики є прийняття оцінки, то для поразки – її відхилення.

Із твору А. і С. Гол он “Анжеліка і Король”: Пегілен де Лозен має намір одружитись із Мадам де Монпенсь’є, для цього він вмовляє Анжеліку поговорити з Людовіком XIV, оскільки вважає, що головна героїня має значний вплив на короля.

– “...Vous ignorez votre pouvoir. Vous ne voulez pas l’admettre, mais le flair d’un vieux courtisan comme moi ne peut s’y tromper. Je l’affirme: vous pouvez tout auprès du roi!”

– “Sottise mon pauvre ami” [13, р. 430].

Ми підкреслили саме ті висловлювання, де, на нашу думку, найчіткіше виражена позитивна оцінка адресата. З наведеного вище прикладу можемо зробити висновок, що цей мовленнєвий акт зазнав невдачі, тому що реципієнт заперечив істинність змісту повідомлення і, відповідно, відхилив комплімент.

Комплімент – “Ah, ça, Madame, sérieusement, je vous trouve le meilleur visage du monde” [15, р. 99].

Похвала – “Joli coup, monsieur le maréchal, dit le roi à Philippe” [13, р. 87].

Як зазначено раніше, потрібно розрізняти такі компоненти комунікативної ситуації, як комплімент і лестощі. Позитивна оцінка якостей адресата входить у структуру ілокутивного акту компліменту. Мовець виділяє, скажімо, зовнішні або інтелектуальні особливості у співрозмовника, які він хоче виділити за допомогою приємних висловлювань. Вдаючись до лестощів, адресант може хвалити неіснуючі якості реципієнта, що, безумовно, є проявом нещирості його намірів. А це, відповідно, може призвести до незапланованого перлокутивного ефекту. Розглянемо уривок з твору Е. Лабіша “Станція Шамбоде”, де Летренк’є вихваляє дочку перед гостем, щоб той також вдався до лестощів, проте реакція гостя стає неочікуваною для всіх.

- “Très forte en arithmétique! Tout le monde ne sait pas ça!”
- “Certainement...et moi-même” [24, p. 2].

Отже, завдяки компліменту передають позитивні емоції, характеристики адресата [3, с. 108]. Проте не варто надто перебільшувати або лестити співрозмовникові, щоб не викликати в того сумнівів у своїй щирості. Важливо наголосити, що зміст і форма компліменту значно залежать від соціального статусу співрозмовника, ситуації спілкування, а також від пресупозиції [3, с. 105].

Лінгвісти виділяють різні типи компліментів, а також варіанти їхніх класифікацій. Зазначимо, що під час їхнього поділу потрібно звернути увагу на такі чинники: спосіб вираження, намір, мета компліменту та інші комунікативні цілі. За існуванням ілюктивної сили компліменти поділяють на вимушені та ініціативні [2, с. 185].

Вимушені компліменти – це ті, коли адресат може сказати щось неприємне про себе, щоб співрозмовник переконав його у протилежному. Розглянемо уривок з п'єси Бомарше “Севільський цирюльник”, де Фігаро вмовляє графа Альмавіву зіграти на гітарі для коханої Розіни.

– “Que veux-tu que je fasse? J'en joue si mal”

– “Est-ce qu'un homme comme vous ignore quelque chose? Avec le dos de la main ; from, from, from, from. Chanter sans gitare à Séville ! vous seriez bientôt reconnu, ma foi, bientôt dépisté” [9, p. 62]

Якщо мовець хоче звернути увагу адресата на позитивні якості того, тоді йдеться про ініціативні компліменти [2, с. 186].

“Vous êtes belle! Dit-il entre deux bouchées. Je vous voyais devant moi tandis que j'étais dans la forêt. Une vision de lumière et de réconfort...La plus belle des femmes...la plus tendre” [13, p. 143].

За способом вираження інтенції компліменти поділяють на прямі та непрямі. Під час прямих компліментів роблять експліцитну позитивну оцінку рис адресата [2, с. 186].

“Je constate avec plaisir que Votre Excellence parle fort bien français” [13, p. 143].

Структура прямого компліменту стандартна і, зазвичай, складається з трьох частин: 1) звертання; 2) власне повідомлення; 3) мотивації, тобто детальної характеристики об'єкта [20, p. 40].

“Madame Dupont, vous êtes vraiment charmante. Je n'ai jamais vu de telle élégance”.

Найчастіше об'єктами прямих компліментів є зовнішній вигляд співрозмовника (одяг, зачіска), його якості, позитивна оцінка його дій та поведінки.

“J'aime ta joie, parce qu'elle est folle; elle annonce que tu es heureux” [10, p. 177].

Важче реалізувати непрямий ілюктивний акт компліменту. Саме тут виявляються здібності адресанта до нестандартного мислення та його адекватної вербалізації [20, с. 44]. Реципієнт повинен помітити комплімент у прихованих семантичних компонентах висловлювання [2, с. 186].

Із роману “Анжеліка і король”: угорський принц Ракозі робить комплімент французькій нації, до якої належить головна героїня.

“J'aime la gaieté des Français. Quand je me promène dans Paris je suis surpris de la gaieté de tous ceux que je croise. Il n'est pas un artisan dans son échoppe qui ne chante ou qui ne siffle un refrain pendant qu'il travaille..” [13, p. 147].

Позитивна оцінка співрозмовника не є експліцитно вираженою, вона виводиться як

семантичний наслідок із конкретної репліки [2, с. 187]. Як зазначає О. С Іссерс, через позитивну оцінку соціуму, до якого належить адресат, мовець виражає своє ставлення до того. Цей тип компліменту ще називають дедуктивним [2, с. 186].

Отже, розглянуто комплімент як ілокутивний акт, суть якого полягає у вираженні позитивного психологічного (інтенційного за Дж. Серлем) стану мовця, а також як перлокутивний акт, тобто дію, що має на меті викликати у співрозмовника сприятливу емоційну реакцію та задовольнити таку його потребу, як бути визнаним і гідно оціненим членами суспільства [23, р. 2–6]. Перлокутивні акти компліменту є невдалими, якщо їхня реалізація не викликає запланованих перлокутивних ефектів.

Лінгвісти зазначають про соціальну дію компліменту як його кінцеву комунікативну ціль, пов'язану з організацією та координацією взаємодії між комунікантами. Здійснюючи ілокутивний і перлокутивний акти компліменту, мовець використовує їх як засіб керування поведінкою реципієнта [23, р. 6].

Якщо адресант не має на меті змінити поведінку адресата і здійснює ілокутивний акт компліменту, тому щодо цього спонукає ситуація, то такий тип компліменту вважають етикетним. Основна його соціальна мета – зберегти неантагоністичні стосунки між комунікантами [23, с. 7]. У романі “Анжеліка і король” Людовік XIV робить комплімент Анжеліці стосовно її сукні. Така комунікативна поведінка адресанта є загальноприйнятною в тогочасному суспільстві й відповідає соціальній ролі, яку він відіграє.

– “Je ne vous ai point encore félicité de votre toilette. C’est une merveille qui n’a d’égale que votre beauté”.

– “Je remercie votre Majesté” [13, р. 116].

У випадку, коли з погляду норм і правил спілкування вживання компліменту необов'язкове і цей ілокутивний акт відбувається з власної ініціативи мовця з метою позитивно вплинути на адресата і його поведінку, то такий комплімент вважають інструментальним. Його соціальна ціль полягає в певних стереотипних варіантах змін поведінки співрозмовника [23, р. 7–8].

Його часто застосовують для заохочення, психологічної підтримки співрозмовника, який зневірився у собі.

У романі “Анжеліка і король” через втрату сина головна героїня страждає від докорів сумління і звинувачує себе в його смерті. Проте її чоловік Філіп усіляко намагається розрадити Анжеліку.

– “Je n’ai pas eu beaucoup de temps pour m’occuper de lui, fit-elle en essuyant ses joues”.

– “Vous l’aimiez, vous luttiez pour lui. Vous lui avez donné ce qui était nécessaire à son bonheur: la sécurité de votre amour...Il avait une mère qui l’aimait” [13, р. 90].

Отже, етикетні та інструментальні компліменти вживають як мовленнєві дії, спрямовані на соціальні цілі. Якщо в першому випадку адресант висловлює комплімент, оскільки до цього спонукає комунікативна ситуація, то в інструментальних компліментах мовець прагне позитивно вплинути на поведінку співрозмовника.

Зазначимо, що значний інтерес викликають компліменти з проявом іронії, які мовознавці зачисляють до окремої категорії, їх ще називають “саркастичними компліментами” [23, р. 10]. Це мовленнєві акти з ілокуцією насмішки, докору, засудження, зневаги тощо, які мають такі структурно-семантичні параметри, які зазвичай

співвідносяться з ілюктивною силою компліменту [23, с. 10]. Відомо, що, роблячи комплімент, мовець виділяє певні риси адресата і позитивно їх оцінює. Коли адресант уважає, що його співрозмовник насправді не наділений такими якостями, тоді йдеться про інший тип мовленнєвої тактики: за формою це комплімент, але по суті – насмішка [2, с. 192].

“Convenez pourtant, Monsieur, qu’il est bien gai ce jeune soldat ! A travers son ivresse, on voit qu’il ne manque ni d’esprit, ni d’une certaine éducation” [9, p. 86].

Іронії можуть піддавати не лише особисті якості реципієнта, а й об’єкти, які мають до нього безпосередній стосунок.

Із твору Е. Лабіша “Станція Шамбодє”: іронію викликає вишивка для скрині, до якої адресант хоче привернути увагу.

– “Elle nous a brodé, cet hiver, une délicieuse tapisserie pour un coffre à Bois”.

– “C’est tellement joli... que j’ai résolu de m’en faire une calotte grecque”.

– “Avec un coffre à bois !...C’est merveilleux !” [24, p. 2].

Отже, саркастичні компліменти виражають негативне ставлення мовця до адресата. На відміну від щирого компліменту, насмішка передбачає руйнування хороших стосунків і створення конфліктної ситуації [2, с. 193].

Комплімент може бути компонентом інших тактик, не відходячи від своєї основної мети – викликати симпатію у співрозмовника. Отже, у поєднанні з іншими тактиками з’являються такі компліменти:

комплімент-вдячність. Здивувавшись, що її головний біль минув, Анжеліка промовила: “Vous êtes un magicien !” [13, p. 252];

комплімент-прохання. – “Et qu’avez-vous à me dire prince ?” – “Je veux seulement vous contempler quelques instants” [13, p. 145];

комплімент-зізнання. Із п’єси Мольєра “Скупий”: Клеант зізнається у своїх почуттях Маріанні, яка змушена одружитись із його батьком Гарпагоном. “Hé bien, puisque vous voulez que je parle d’autre façon, souffrez, madame, que je me mette ici à la place de mon père, et que je vous avoue que je n’ai rien vu dans le monde de si charmant que vous; que je ne conçois rien d’égal au bonheur de vous plaire, et que le titre de votre époux est une gloire, une félicité, que je préférerais aux destinées des plus grands princes de la terre” [16, p. 103];

комплімент-підбадьорення. Із твору “Анжеліка і король”: Дегре намагається підтримати головну героїню, коли та занепадає духом. “Dors ! Dors ! Tu sais tout faire... Tu as le roi de France à tes pieds... Et la vie devant toi. Tu sais bien qu’il y a quelque chose qui t’attend là-bas, au fond de la vie... Tu ne vas pas y renoncer. Tu sais bien que c’est toi qui est la plus forte...” [13, p. 305];

комплімент-похвала. У п’єсі Мольєра “Скупий” Гарпагон хвалить Валера за те, що той розділяє його погляди стосовно економного використання харчів. “Ah ! que cela est bien dit ! Approche que je t’embrasse pour ce mot. Voilà la plus belle sentence que j’ai entendue de ma vie” [16, p. 86].

Ми зазначали, що антитеза є поширеним компліментом. Тут, як і в непрямому компліменті, адресант виявляє свою здатність до нестандартного мислення та адекватної вербалізації.

“J’ai pitié de vous. Ça doit être difficile d’être une si belle femme!”

Із роману “Анжеліка і король”:

“Vous contempler est parfois un bonheur, parfois une souffrance” [13, p. 356].

Цей вид компліменту психологи вважають найемоційнішим і таким, що запам’ятовується [19, p. 50]. Однак “мінус” ніколи не повинен переважати “плюс”, тому що результат тоді буде протилежним до очікуваного. Такі компліменти здебільшого не мають мотивації, оскільки це може надати їм зайвої помпезності й позбавити щирості. Їх створюють на підставі звертання та власне повідомлення.

“Quand je lisais votre livre, je ne regrettais qu’une chose: que ce n’était pas moi qui l’avais écrit”.

Основними об’єктами такого типу компліментів є природні властивості, якості характеру та зовнішність адресата [2, с. 187].

Варто звернути увагу на те, що для мовця важливим є не лише висловлення мовленнєвої тактики компліменту, а й його успішність. Тому необхідно виділити такі аспекти, які зумовлюють позитивний перлокутивний ефект на адресата: мовленнєве оформлення, міжособистісні стосунки комунікантів, з якого приводу був сказаний комплімент (об’єкт позитивної оцінки), за яких умов тощо [23, p. 6]. Треба також пам’ятати, що комплімент належить до ритуальних мовленнєвих дій. Як зазначає О. С. Иссерс, першою основною умовою успіху компліменту є знання відповідних правил мовленнєвої поведінки. Отже, знання адресатом ритуалу, основою якого є принцип увічливості, передбачає прийняття компліменту [2, с. 180].

У компліментах важливе місце посідають лінгвістичні засоби їхнього вираження. Даючи позитивну оцінку адресата, використовують аксіологічні прикметники: bon, superbe, formidable, éclatant, excellent, honorable.

1. “Ne vous gênez pas pour moi... je resterai avec cet excédent M. Vancouver...” [24, p. 2].

2. “Mais le plaisir de passer quelques minutes dans la compagnie de votre honorable famille méfait un devoir d’accepter...” [24, p. 2].

Наведені вище аксіологічні прикметники можуть також входити до груп слів avoir une...mine: “Comme vous avez bonne mine!” [7, с. 96]. Для того, щоб висловити комплімент, застосовують конструкцію: іменник + оцінювальний прикметник + конструкція з неозначеним артиклем: “C’est une femme d’une grande beauté”; прислівники-інтенсифікатори з функцією означення très, si, que, comme, tant: “Tant de grâce ! Tant de fraîcheur!” [24, p. 1]; “Vous êtes si extraordinairement belle, si extraordinairement femme! murmura-t-il. Et moi je ne suis qu’un soudard maladroit” [13, p. 188]; вказівні прикметники ce, cet, cette, ces: “Que je l’aime, ce bon Figaro! c’est un bien honnête homme, un bon parent!” [9, p. 69]; неозначені артиклі un, une, des; – “Comment, mon fils, trouvez-vous cette fille?”, – “Une fort charmante personne” [16, p. 44].

Для того, щоб висловити комплімент, у французькій мові існує широкий спектр стилістичних засобів: епітети (2), порівняння (1), метафори, гіперболи, літоти, градація (2) тощо.

1. “Votre rire est comme une source dans le désert” [13, p. 505].

2. “La charmante fille! toujours riante, verdissante, pleine de gaieté, d’esprit, d’amour et de délices! mais sage!” [10, p. 74].

Компліменти можна висловити за допомогою не тільки окремих слів та словосполучень, а й простих речень: “Elle est gentile! Elle est ravissante!” [24, p. 3]; повторення: “Elle est belle, belle elle est”, називні речення: “Tournure ravissante!”, “Charmante, charmante!” [24, p. 3]; “Délicieuse créature!” [10, ср. 157]; вирази: Vous ne changez pas, vous rajeunissez, vous êtes toujours comme avant, вигуки: “Oh! Mais c’est un travail de fée!” [24, p. 2], “Ah! Ma belle Rosine!” [9, p. 84]. Рідше застосовують антитезу.

Отже, для того, щоб у комунікативній ситуації висловити комплімент співрозмовникові й отримати реакцію на нього (очікувану чи ні), вдаються до численних мовних засобів та синтаксичних конструкцій, щоб поліпшити та підтримати хороші стосунки. Поєднанням лексичних і синтаксичних засобів досягають високої експресивності та гіперболізованості висловлювань. Прагматична функція подібної гіперболізації полягає у прояві уваги до співрозмовника, акцентуванні на зацікавленості до нього, наданні комунікативної підтримки, демонстрації своєї симпатії тощо [23, p. 6].

Науковці зазначають, що треба пам’ятати також про невербальні засоби вираження компліменту – такі як рухи, жести, міміка, розставлення акцентів мовлення, що супроводжують спілкування й “увиразнюють ставлення мовця до співрозмовника” [3, с. 105]. Якщо робити комплімент, радять психологи, то треба дотримуватись таких вимог: говорити впевненим тоном, однак доброзичливо, уникати зайвої захопленості, співвідносити жести і міміку з висловлюванням, вибирати час і місце, бути щирим [25, p. 2]. З наведеного нижче прикладу можемо переконатись у тому, що іноді легше передати свої емоції та почуття за допомогою жестів, аніж слів. “Mademoiselle, je n’ajouterai plus qu’un mot...et ce mot...non, je ne le trouve pas ...Vlan. Il l’embrasse” [24, p. 4]. Перш ніж зробити комплімент, потрібно пам’ятати таке: він має бути щирим: у романі “Анжеліка і король” перський посол, який загалом зі зневагою ставиться до жінок, приємно вражений зацікавленням головної героїні до науки та її нетерпінням побачити рідкісний еліксир. “Vous êtes curieuse et impatiente comme une odalisque. ...à laquelle son seigneur a promis recompense...Mais j’aime voir briller vos yeux” [13, p. 432]; рідкісним – здатним здивувати: уперше почувши зізнання в коханні від свого чоловіка, яке справило на Анжеліку позитивне емоційне враження, вона висловлює своє захоплення ним. “Pouvais-je te douter que sous votre terrifiante méchanceté se cachait tant de bonté! – Au fond vous êtes un poète, Philippe” [13, p. 145]; доречним та вдалим (недотримання цієї умови можна помітити в такому прикладі з твору Е. Лабіша “Перша ціна фортепіано”, де Мадуде намагається зробити комплімент пані Бланш, порівнюючи її з батьком. Він вважає молоду дівчину еталоном краси і в своєму порівнянні відштовхується від нього. Проте сцена видається комічною, оскільки адресант звертає основну увагу на частини тіла своєї співрозмовниці, застосовуючи для цього спадну градацію: “Certainement monsieur votre père est un brave homme...mais vous ne lui ressemblez pas...il n’a ni vos yeux, ni votre sourire, ni vos pieds...” [24, p. 1]; детальним – король Людовік XIV зізнається у своїх почуттях Анжеліці. У висловлюванні мовець робить детальну характеристику об’єкта позитивної оцінки: “J’aime votre regard, fit tout à coup le roi. Une femme qui regarde un homme de cette façon lui insuffle tous les courages, toutes les fiertés, et, quand cet homme est roi, lui donne envie de conquérir l’univers” [13, p. 567]; неманіпулятивним – щоб отримати омріяного папугу, мадам де Монтеспан вдається до компліментів стосовно характеру Анжеліки з надією, що та виконає її прохання. Насправді виражений інтенційний стан

мовця не правдивий, а цей ілокутивний акт компліменту можна вважати нещирим і маніпулятивним. Entendu: “Vous êtes un ange...Vous seriez un archangel si vous pouviez me procurer par-dessus le marché un perroquet...Oh! J’en rêve“ [13, p. 310]; конкретним та оригінальним – у романі “Анжеліка і король” Людовік XIV дає позитивну експліцитну оцінку зовнішній і внутрішній красі коханої “D’où venez-vous?...Ver s quel but marchez-vous, Madame? Que de choses inscrites sur votre visage! Toute la beauté...toute la douleur du monde!” [13, p. 590].

Отже, ми спробували простежити етимологію лексеми “комплімент”.

З наведених прикладів можемо зробити висновок, що прагматична функція компліменту полягає в тому, щоб сказати щось приємне адресатові, продемонструвати зацікавлення ним, налагодити або зміцнити хороші стосунки, а також уникнути конфліктної ситуації, відвернувши увагу компліментом. З’ясовано, що комплімент впливає на характер міжособистісних стосунків та успішність комунікації. Здійсненням мовленнєвого вчинку – комплімент – мовець виконує ілокутивний, ілокутивний та перлокутивний акти.

За мовленнєвою структурою компліменти поділяють на прямі, непрямі, компліменти-антитези, компліменти-відповіді; за наявністю ілокутивного вимушення розрізняють ініціативні та вимушені компліменти; за спрямованістю на соціальні цілі компліменти бувають етикетні та інструментальні. Особливу зацікавленість викликають компліменти з ілокуцією насмішки, іронії – так звані саркастичні компліменти.

Комплімент як невід’ємний компонент діяльності є своєрідним елементом мовного етикету [3, с. 105]. Важливо зрозуміти, у чому полягає різниця залежно від ситуації між близькими поняттями: “похвала”, “лестоці”, “комплімент”. Аналіз мовленнєвої тактики компліменту дає змогу засвоїти правила комунікативної поведінки, влучно підбирати лексичні та синтаксичні одиниці для успішної реалізації ситуації спілкування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Етимологічний словник української мови : у 7 т. Т. 2. – К. : Наук. думка, 1985. – 542 с.
2. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / Иссерс О. С. – Изд. 3-е, стереотипное. – М. : Едиториал УРСС, 2003. – 284 с.
3. Кровицька О. Українська лексикографія: теорія і практика / Кровицька О. – Львів, 2005. – 175 с.
4. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : навч. посібник / Радевич-Винницький Я. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К., 2006. – 291 с.
5. Словник іншомовних слів. – К. : Головна редакція УРЕ, 1997.
6. Словарь современного русского языка : в 17 т. – М., 1956.
7. *Формановская Н.* Речевой этикет. Русско-французские соответствия : справочник / *Формановская Н., Соколова Г.* – М. : Высш. Школа, 1989.
8. Французько-український та українсько-французький словник. – К. : 2007. – 864 с.
9. Beaumarchais. Le Barbier de Séville . – Paris : Librairie Générale Française, 1985. – 158 p.
10. Beaumarchais. La folle journée ou le mariage de Figaro. – Paris : Flammarion, 1999. – 272 p.
11. Dictionnaire étymologique // Larousse / [J. Dubois, H. Mitterand, A. Dauzat]. – Paris : VUEF, 2001. – 822 p.

12. Dictionnaire étymologique et historique de la langue française. – Paris, 1996. – 897 p.
13. Golon Anne et Serge. Angélique et le roy. – Paris : Opéra Mundi, 1959. – 710 p.
14. Grand Larousse : en 5 volumes. – Paris, 1994. – Vol. 2.– 1280 p.
15. Marivaux. La Seconde Surprise de l’amour // Marivaux. La Surprise de l’amour. – Paris : Librairie Générale Française, 1991. – P. 93–158.
16. Molière. L’Avare. – Bordeau : Librairie Larousse, 1990. – 198 p.
17. Nouveau dictionnaire étymologique et historique. – Paris, 1996. – 910 p.
18. <http://universite.deboeck.com/livre/?GCOI=28011100801540>
19. <http://5ballov.ru/prewiev/77878/1>
20. <http://www.ukrlit.vn.ua/article/974.html>
21. <http://www.ukrlit.vn.ua>
22. <http://revolution.albest.ru/Languages/000362940.html>
23. <http://vestnik.stavsru.ru/50-2007/33.pdf>
24. <http://www.revue-analyses.org/document.php?id=234>
25. <http://www.studenty.org.ua/print.php?id=876>

Стаття надійшла до редколегії 18.03.2011

Прийнята до друку 24.04.2011

**LINGUO-PRAGMATICS OF COMPLIMENT IN FRENCH
LINGUISTICS: TYPES AND MEANS OF EXPRESSION
(ON THE MATERIAL OF THE BELLETRISTIC LITERATURE
OF THE XVII–XVIII AND XX CENTURIES)**

Iryna Rymlyak

The Ivan Franko National University in L’viv,
(1, Universytets’ka St., L’viv, 79000)

The history of origin of the term “compliment” and change of its meanings throughout the centuries are described. Lexical, syntactical and stylistic means of expressing speech tactics of compliment were analyzed on the material of belletristic literature.

Key words: compliment, illocutional and perlocutional acts, presupposition, axiological adjective.

**ЛИНГВОПРАГМАТИКА КОМПЛИМЕНТА ВО ФРАНЦУЗСКОМ
ЯЗЫКОЗНАНИИ: РАЗНОВИДНОСТИ И СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ
(НА МАТЕРИАЛЕ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ
XVII–XVIII И XX В.)**

Ірина Римляк

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
(ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000)*

Описано историю возникновения термина “комплимент” и изменение его значений на протяжении веков, проанализировано лексические, синтаксические и стилистические средства выражения речевой тактики комплимента на материале художественных произведений.

Ключевые слова: комплимент, иллокутивный и перлокутивный акты, пресуппозиция, аксиологическое прилагательное.